

Sprekers op de kick-off havo en vwo - Water en Voorbeeldig

Utrecht - 30 november 2018

Rob van Gerwen

Dr. Rob van Gerwen is senior docent/onderzoeker bij Wijsbegeerte, faculteit Geesteswetenschappen van Universiteit Utrecht. Hij doceert ook aan verschillende kunstopleidingen en is directeur van Consilium Philosophicum, mede-oprichter en bestuurslid van het Nederlands Genootschap voor Esthetica, en hoofdredacteur van het internationale peer-reviewed tijdschrift *Aesthetic Investigations*.

Hij publiceerde zes boeken over onderwerpen uit de filosofie van de kunst. Hieronder een cum laude beoordeeld proefschrift, *Art and Experience*. Verder, een boek over Wollheims benadering van schilderkunst, bij Cambridge University Press, en, bij het Centraal Museum Utrecht, *Kleine overpeinzingen. Over kunst kijken in het museum*. Bij Klement, in 2016: *Moderne filosofen over kunst*. In oktober 2018 verscheen *Zullen we contact houden*, ook bij uitg. Klement. Op zijn website vindt men onderwijsbeschrijvingen, artikelen, voordrachten en een weblog:

<http://www.phil.uu.nl/~rob>

Waarneming, afbeelding en kunst

Wat we waarnemen, kun je 'beeld' noemen. Beeld zo begrepen is niet alleen visueel. Ook de andere zintuigen vertellen ons iets over wat we waarnemen (en tegelijkertijd). In de situatie ben je zelf als waarnemer aanwezig. Als je beweegt, verandert het beeld (wat je ziet, verandert op een andere manier dan wat je hoort). Beeld geeft reliëf aan onze omgeving – stelt ons in staat ons erin te bewegen. Het is dik (ik leg dat uit.) Als ik iemand achteraf vertel wat ik heb meegemaakt, geef ik alleen een beschrijving (in taal) of ik laat ook een foto zien. Mijn relaas is een aftreksel van het beeld van mijn waarneming. Zo'n afbeelding is dun, mijn toehoorder is er niet in aanwezig. Als iemand mij aankijkt, kijk ik hem ook aan; aankijken is wederkerig en de twee personen die het ervaren delen elkaar met een blik hun persoon mee (niet in taal, aankijken gaat dieper). Hoe en wanneer zien we onszelf eigenlijk als de persoon die we zijn? In de spiegel? Kunnen we onszelf aankijken (en zo iets over onszelf onthullen)? Volgens mij niet. We zien in de spiegel ons lichaam, maar niet de persoon die we zijn en die we alleen aan anderen tonen. We zien een voor-beeld – het is nog geen betekenisvol beeld. Als Narcissus in de vijver 'zichzelf' ziet, ziet hij feitelijk geen persoon. Dat frustriert hem: hij kan zijn spiegelbeeld niet strelen (zonder het te verstoren), noch kijkt zijn spiegelbeeld hem (bewonderend) aan.

Kunst, daar wil ik het vooral over hebben, reanimeert beeld, maakt het persoonlijk. Wie een kunstwerk ervaart, maakt er wel (op een of andere manier) deel van uit. Waarneming is dik, af-beelding is dun, kunst is dik. Wie een kunstwerk ervaart, zoekt de maker in het werk. We hebben het dan over de artistieke verdienste van het werk. Je kunt ieder beeld reanimeren en ze verdienen dat ook – anders doven ze uit. Marcel Duchamp reanimeerde de *Mona Lisa* door er een snor en sikje op te tekenen. Dat was een eerbetoon – hoe negatief en provocerend ook (begreep Duchamp dat zelf wel?).

Als reanimatie van beeld zo goed (en belangrijk) is, hoe zit het dan met het copyright? Spoort dat wel met deze analyse? Wat te denken van appropriationisten die niet eens de moeite nemen om een snorretje te tekenen? Is dat wel kunst? (ja). Is het grootse kunst? (...) Casussen die ik zal bespreken: Sherrie Levine (*After Walker Evans*), Luc Tuymans *A Belgian politician* (en Katrijn van Giels foto van Jean-Marc Dedeckere); Iris van Dongens schilderij naar een staatsie-foto van Willem-Alexander (van Koos Breukel), en voorbeelden uit de muzikwereld.

Esther Kokmeijer

TENT presenteerde medio 2018 de eerste grote solotentoonstelling van Esther Kokmeijer, die geheel in het teken stond van water. Met bestaand en nieuw werk, waaronder een iglo van airconditioners en een regenkapel van zout, nam Kokmeijer ons mee in haar observaties over de mens en zijn natuurlijke omgeving. In de hoofdstukken Solid, Liquid en Vapour, de drie toestanden die water kan aannemen, belichtte de tentoonstelling verschillende facetten van die paradoxale relatie en liet daartussen frictie en verwondering ontstaan.

De tentoonstelling Solid, Liquid, Vapour was veelzijdig, maar zette tegelijkertijd een krachtig beeld neer van onze planeet als een gesloten systeem waarin kleine veranderingen op één plek ook elders effect kunnen hebben – positief of negatief. De vlinders die in de tentoonstelling rondfladderden waren een poëtische verwijzing naar dit butterfly effect.

Over Esther Kokmeijer

In de artistieke praktijk van Esther Kokmeijer (Brantgum, 1977) is de relatie tussen mens en natuur het centrale thema. Haar werk ontstaat vaak tijdens de reizen die ze maakt, waarbij de reis zelf een belangrijk onderdeel is van het werk. Ze onderneemt haar reizen zelfstandig, maar werkt ook als expeditiefotograaf op een schip dat 's zomers naar de Noordpool en 's winters naar de Zuidpool vaart. De dialoog met biologen, oceanografen en antropologen is een steeds belangrijker rol in haar werk gaan spelen.

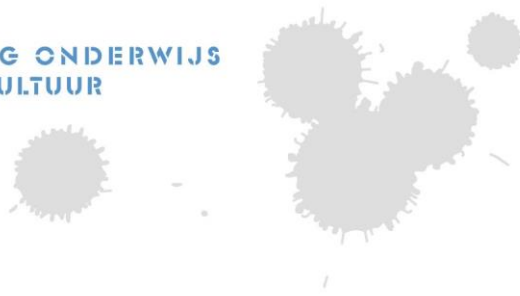
<https://www.tentrotterdam.nl/item/solid-liquid-vapour-esther-kokmeijer/>

Miranda Bloem

Dr. Miranda Bloem studeerde Kunstgeschiedenis van de Middeleeuwen aan de Universiteit van Amsterdam, en specialiseerde zich in laatmiddeleeuwse boeken en boekproductie in de Noordelijke Nederlanden. In 2015 promoveerde zij cum laude met haar proefschrift 'De Meesters van Zweder van Culemborg. Werkplaatspraktijken van een Noord-Nederlandse groep verluchters, ca. 1415-1440'. Direct aansluitend was zij werkzaam bij de Radboud Universiteit in Nijmegen als postdoc onderzoeker in het internationale onderzoeksproject rondom hertogin Maria van Gelre. Resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd in de tentoonstelling 'Ik, Maria van Gelre. De hertogin en haar uitzonderlijke gebedenboek' in Museum Het Valkhof in Nijmegen (13 oktober 2018 t/m 6 januari 2019), en meerdere wetenschappelijke publicaties.

De lezing 'Voorbeeldig nagevolgd. Werkplaatspraktijken van de middeleeuwse boekschilder' laat zien hoe gangbaar het in de vijftiende eeuw was om het werk van andere kunstenaars na te volgen. Het belang dat wij tegenwoordig aan originaliteit hechten, was in de middeleeuwen afwezig. Slechts enkele creatieve geesten produceerden origineel werk en hun creaties werden vervolgens nagevolgd door schilders uit heel Europa. De overdracht van deze composities gebeurde via modelboeken en tekeningen. Deze behoorden tot de standaarduitrusting van de middeleeuwse kunstenaar, en waren net zo onmisbaar als penseel en verf. Modeltekeningen en -boeken zijn nauwelijks meer aan ons overgeleverd, maar door de geschilderde boeken te bestuderen wordt al snel duidelijk wat de omvang van deze kopieerpraktijken was. Deze lezing geeft een kijkje in de keuken van de laatmiddeleeuwse verluchter en laat zien hoe belangrijk en gangbaar voorbeeldtekeningen waren.

<http://radboud.academia.edu/MirandaBloem>

Femmy Otten

(b. Amsterdam, 1981, lives and works in The Hague, the Netherlands)

www.femmyotten.nl

Femmy Otten studied at the HISK Higher Institute for Fine Art in Ghent and was a resident artist at the Rijksakademie van beeldende kunsten in Amsterdam and Atelier Holsboer, Cité Internationales des Arts in Paris. In 2013 Otten was awarded the de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs. In 2014 she was one of three artists who were selected by the Dutch government to make an official portrait of King Willem-Alexander.

[Werk van Femmy](#) en [Biografie van Femmy](#)

Het geheugen, hoe de tijd daarop inwerkt, de gaten, de leegte die daarin ontstaat en het lichaam dat het met zich meedraagt. over Het belang van lege momenten in tijd.

En het persoonlijke in dat ritme.

over stil staan met het licht dat de kamer vult.

over twee keer naar dingen kijken

over

*Heimwee,
en water,
De reflectie toont iets waarvan je denkt dat het jou reflectie is.*

Het is een soort zuiverheid waar ik naar opzoek ben.

In het zoeken hiernaar blijkt het begrip identiteit even vloeibaar als water.

het water waar je mee opgroeit is het water waar je in verdrinkt.

Het lichaam zit vol met onuitspreekbare dingen.

Een beeld

Een stapeling van volumes

Herrinner hoe het leven is

En hoe de schaamte moet worden overwonnen .

En Wanneer het ene lichaam botst tegen het andere

ontstaat er een nieuwe ster,